

ského, mohl by žalovaný věřitel zase namítati, že není povinen přijímati peníze jinde než v místě plnění, to jest, jak shora vyvozeno, ve Vídni.

Mylně se také domnívá žalovaný, že žalobce nemůže požadovati na něm kvitanice, nýbrž na soudu opatrovnickém. Vždyť vedle § 1426 obč. zák. plátce má ve všech případech, tedy i když plní způsobem v §u 1425 obč. zák. vytčeným, právo požadovati od uspokojeného, tedy svého věřitele kvitanici. To platí i když jde o opatrovance, jak z §u 234 obč. zák. vysvítá, neboť předpis tento stanoví, že nemusí se spokojiti s kvitancí, jen poručníkem vystavenou, nýbrž může požadovati i potvrzení kvitanice soudem po případě výkaz od poručníka neb opatrovníka, že k přijetí peněz soudem poručenským neb opatrovnickým bylo mu dáno svolení, jež ovšem opatrovník pokud se týče poručník sám musí si opatřiti.

Čís. 524.

Náhrady škody z ubytování vojska dle zákona o válečných úkonech nelze domáhati se pořadem práva a to ani před zemským civilním soudem v Praze dle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 Sb. z. a n.

Příslušnosti tohoto soudu dle tohoto zákona lze se dovolávati, nehledíc k ostatním předpokladům, jen pro nároky, o nichž rozhodovati úřady správní nejsou vůbec povolány.

(Rozh. ze dne 26. května 1920, R I 278/20.)

Proti žalobě na Čsl. erár o náhradu škody, způsobené ubytováním vojska v listopadu 1918 vznesl žalovaný námítky nepřípustnosti pořadu práva a místní nepříslušnosti, jež soud první stolice (zemský soud v Praze) zamítl. Důvody: Obě strany shodují se v tom, že základem žaloby je škoda z ubytování československého vojska, z čehož plyne, že ve sporu tomto jedná se o nárok, zakládající se v poměru veřejnoprávním. Na této povaze žalobcova nároku nemění se ničeho tím, zda stalo se ubytování vojska na základě zákona ze dne 11. června 1879 čís. 93 ř. z., pokud se týče zákona ze dne 25. června 1895 čís. 100 ř. z., či na základě zákona o válečných úkonech ze dne 26. prosince 1912, čís. 236 ř. z., neboť v obojím případě jde o nárok z veřejnoprávního poměru, který podle každé z obou právě uvedených norem byl by z pořadu práva vyloučen. Dle § 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 Sb. z. a n. lze nároky proti celému státu nebo jeho jednotlivým zemím uplatňovati žalobou u řádných soudů, pokud dle § 2 odstavec šestý zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 Sb. z. a n. nepřísluší rozhodovati o nároku tom nejvyššímu správním usoudu. Tomu dlužno rozuměti tak, že o všech nárocích veřejnoprávních proti státu a jednotlivým zemím, dosud na pořad práva nepřislušejících, jen tehdy, když o nich rozhodly již v mezích své působnosti v instančním pořadí úřady správní a když jde toliko o přezkoumání tohoto rozhodnutí, rozhodnouti má nejvyšší správní dvůr soudní, ve všech ostatních případech, že nároky veřejnoprávní lze nyní uplatňovati žalobou u řádných soudů. Jak shora ukázáno, jest i žalobcův nárok takovýmto nárokem veřejnoprávním a bylo tudíž námítka nepřípustnosti pořadu práva zamítnouti. Šem 1 cit. zák. ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 Sb. z. a n. jest

však stanovena i místní i věcná příslušnost zemského soudu v Praze pro žaloby na splnění takovýchto nároků a bylo proto i další, finanční prokuraturou vznesenou námitku místní nepříslušnosti zamítnouti. Rekursní soud odmítl žalobu pro nepřipustnost pořadu práva. Důvody: Není sporu o tom, že základem žalobního nároku je škoda, vzniklá ubytováním československého vojska. Jest však otázka, podle kterého zákonného ustanovení dlužno náhradní nárok žalobcův posuzovati. O ubytování vojska a náhradě škod ubytováním tím vzešlých vydány byly tři zákony: zákon ze dne 11. června 1879 čís. 93 ř. zák., ze dne 25. června 1895 čís. 100 ř. zák., jímž některá ustanovení onoho zákona byla pozměněna a konečně zákon ze 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. Kdežto zákon prvý v § 35 stanoví, že ten, kdo věc opatřil, může u soudu náhrady se domáhati, předpisuje zákon poslední v §§ 21, 19, 32 a 33, že náhrada za utrpěnou škodu ustanovena bude zvláštní komisí. Kdyby nárok žalobní dle prvního zákona posuzován býti měl, byla by příslušnost soudu k rozhodování o něm nesporna a jednalo by se pouze o otázku místní příslušnosti. Jinak tomu však jest, nutno-li posuzovati sporný nárok, dle zákona ze 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. Soud rekursní je toho názoru, že na sporný případ nutno použití ustanovení tohoto zákona ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. Zákon ze dne 11. června 1879 čís. 93 ř. zák. v článku I. výslovně vytýká, že zákonem tím se ustanovuje, v které míře a jak opatřiti se mají byty, jichž vojsko v čase míru má zapotřebí, a v čl. II. vyslovuje, že uspořádá se zvláštním zákonem, jak se mají opatřiti vojenské byty v případě války. Zákon ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. o válečných úkonech určuje, že úkony tyto požadovány býti mohou za mobilisace, jakož i při doplnění na válečný stav po dobu válečného ohrožení nebo vzniklé války, jak pro účely mobilisovaných, válečně vyzbrojených nebo instradovaných, částí ozbrojené moci, tak i v zájmu vedení války jako potřebná ochranná opatření. Dle údajů žaloby ubytování vojska Československého provedeno bylo v listopadu 1918, tedy v době, kdy, jak nesporno, válka ještě skončena nebyla a Republika Československá ještě ve stavu válečném se nalézala. Ubytování vojska bylo tedy provedeno ve smyslu zákona o válečných úkonech. V § 21 stanoví tento zákon, že na ubytování vztahují se vůbec zákonná ustanovení, která platí pro dočasné ubytování v míru, že náhrada bude dána podle dotčených zákonných ustanovení a, pokud by nestačila, výměrou, nařízením ustanovenou, a v posledním odstavci předpisuje, že o náhradě mají platnosti ustanovení § 19, druhého odstavce, a dle toho dává se za použití nemovitostí zásadně náhrada, která bude určena komisí. Dle ustanovení § 33 má poškozený své náhradní nároky ohlásiti u představenstva obecního, o přihlášených nárocích konají vyšetřování okresní komise, které ustanoveny jsou pro politické okresy; operáty přezkoušení přísluší zemským komisím, které je po opravě předloží ministru zemské obrany a definitivně pak rozhoduje komise zřízená ze zástupců ministerstva vojenství, zemské obrany, po případě i jiných súčasněných ministerstev. Pro rozhodování o takových náhradních nárocích jsou tedy zřízeny zvláštní komise, zavedeno jest zvláštní řízení administrativní. Jest nyní další otázka, zda i v takovém případě povolán býti může k rozhodování soud a to dle zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. Zákonem tím na dosavadních předpisech příslušnosti zemského soudu ničeho nebylo změněno, nýbrž při-

slušnost jeho byla rozšířena v tom směru, že byly mu dále přikázány k rozhodování nároky proti státu nebo jednotlivým zemím, pokud rozhodování o nárocích takových příslušelo soudu říšskému až do jeho zrušení a pokud rozhodovati o nich nepřisluší nejvyššímu soudu správnímu dle ustanovení § 2, odstavec šestý zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n. Dle tohoto ustanovení rozhoduje nejvyšší správní soud o nárocích proti státu nebo jednotlivým zemím tenkrát, rozhodly-li již o nárocích těchto v mezích své příslušnosti v instančním pořadí úřady správní a jde-li toliko o přezkoumání tohoto rozhodnutí. Nejvyšší správní soud je tedy příslušným k rozhodování ve všech případech, ve kterých rozhodovaly v mezích své příslušnosti úřady správní. V případech takových je příslušnost soudů k rozhodování o nárocích, jež vyřizovati je dle platných předpisů cestou správní, vyloučena a vyloučena je proto v případech těch příslušnost zemského soudu. Poněvadž pro uplatňování náhradního nároku, o nějž se v tomto případě jedná, předepsáno jest zákonem ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. zvláštní řízení správní a v řízení tom o nárocích takových rozhodováno býti musí, nejedná se o případ, jaký má na mysli zákon ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n., nejedná se také o nárok, který by dle zákona toho pořadem práva uplatňován býti mohl a jest tedy pořad práva vyloučen.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

D ů v o d y:

Zcela správně soud rekursní vyložil, že a proč dlužno míti za to, že v případě, o který jde, ubytování vojska se stalo podle zákona o válečných úkonech ze dne 26. prosince 1912, čís. 236 ř. zák., a žalobce sám v odvolacím rekursu nenapadá tento předpoklad, vycházející naopak z ustanovení dotčeného zákona. Tvrdí však, že soud rekursní nesprávně posoudil význam §§ 19 a 21 zmíněného zákona. Neboť § 21 výslovně prý stanoví, že ohledně ubytování platí stávající zákonné předpisy, totiž zákony ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák. a ze dne 25. června 1895, čís. 100 ř. zák., a tím prý byla zachována také platnost § 35 prvního z těchto zákonů, jenž v šestém odstavci výslovně nařizuje, že majitel nemovitosti musí se nejdéle do jednoho roku domáhati soudně náhrady škody, byla-li nemovitost poškozena nebo ztratilo-li se něco. Těmto vývodům nelze přiznati oprávněnosti. Především dlužno připomenouti, že § 21 zákona ze dne 26. prosince 1912, čís. 236 ř. zák. nezní tak, jak žalobce jej cituje. Praví se v něm, že na ubytování vztahují se vůbec zákonná ustanovení, která platí pro dočasné ubytování v míru. § 35 zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák. však není zařaděn do třetí části obsahující ustanovení zvláštní, týkající se ubytování přechodního čili dočasného, nýbrž do části druhé, jednající o ubytování trvalém, a v části třetí k § 35 nikterak se nepoukazuje. Již z toho důvodu nelze tvrditi, že § 21 zákona ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák. byla zachována platnost § 35 zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák. Než i kdyby se mělo za to, že v času pokoje (míru) lze obdobně použiti § 35 tohoto posléze naznačeného zákona také na ubytování přechodní (dočasné), tož vyloučeno jest jeho použití na všechny způsoby v případech ubytování podle zákona o válečných úkonech. Neboť tu poslední odstavec

§ 21 tohoto zákona výslovně stanoví, že o náhradě mají platnost ustanovení druhého odstavce § 19 téhož zákona. Podle tohoto však určuje náhradu za použití nemovitostí zásadně komise. Žalobce ovšem tvrdí, že tento předpis se netýká způsobu, jakým jest se domáhati náhrady škody, a odvolává se na to, že v posledním odstavci § 21 poukazuje se jen k druhému odstavci § 19, nikoli však k odstavci třetímu a čtvrtému, které právě se zabývají jednáním administrativních komisí v příčině náhrady škody, z čehož dovozuje, že v případě ubytování vojska podle zákona o válečných úkonech nemá se o náhradu škody ubytováním vojska způsobené zakročiti dle zákona ze dne 26. prosince 1912 čís. 236 ř. zák., zejména dle § 33, nýbrž s o u d n ě ve smyslu § 35 zákona ze dne 11. června 1879, čís. 93 ř. zák. Ale stěžovatel přehlíží, že nebylo třeba poukazovati v posledním odstavci § 21 zákona o válečných úkonech ke třetímu a čtvrtému odstavci § 19 téhož zákona, poněvadž v tom směru jsou tu v š e o b e c n á ustanovení §§ 32 a 33. Právě se zcela povšechně a bez jakéhokoli obmezení v § 32, že náhrada za plnění na základě tohoto zákona dodaná a n á h r a d a z a u t r p ě n o u š k o d u bude podle možnosti hotově vyplacena; nebylo-li možno ihned zaplatiti, bude dodání válečného plnění písemně kvitováno, na základě této kvitance pak dodatel, pokud by zaplacení již dříve se nestalo, může přivésti svůj nárok ke platnosti podle § 33; — a v § 33, že pokud by úhrada za válečný úkon nebo n á h r a d a z a z p ů s o b e n o u š k o d u nebyla zapravena podle § 32, nebo pokud by ten, jenž dodal plnění, nebyl spokojen s přiřčenou odměnou nebo n á h r a d o u, jest oprávněn své nároky v šesti měsících čítajíc ode dne, kterého bylo vyhlášeno, že přestala povinnost k válečným úkonům ve smyslu § 2 — čímž není vyloučeno oprávnění, uplatnití příslušné nároky již p ř e d vyhlášením zániku povinnosti k válečným plněním (B. k § 33 prováděcího nařízení ze dne 23. ledna 1918 čís. 23 ř. zák.) — ohlásiti písemně neb ústně u příslušného představenstva obecního. Dle třetího odstavce § 33 pak o přihlášených nárocích konají vyšetřování okresní komise ustanovené pro politické okresy; — operáty jich přezkoušetí přísluší zemským komisím, které je po opravě a přezkumu se svými poradními protokoly předloží ministerstvu zemské obrany; — a s konečnou platností r o z h o d n e ministerská komise tamže blíže naznačená. Pro řízení o nárocích na úhradu škody vzešlé ubytováním vojska podle zákona o válečných úkonech upraven jest takto zvláštní pořad správní, čímž vyloučena jest ovšem možnost, uplatňovati takovéto nároky soudně ve smyslu § 35 zákona ze dne 11. června 1879 čís. 93 ř. zák. — Otázkou, zda v tomto řízení správním platí zákonná domněnka v pátém odstavci dotčeného § 35 stanovená, netřeba zde se obíratí.

Stěžovatel však dále tvrdí, že i kdyby pro jeho nárok bylo předepsáno řízení správní podle § 33 zákona o válečných úkonech, přece vyloučena není přípustnost pořadu právního (soudního), poněvadž není sporu, že úřady správní o nároku vůbec ještě nerozhodly (§ 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n.) a tudíž jej uplatňovati lze podle § 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. u řádných soudů, a to v první stolici u dovolaného zemského soudu v Praze. I tu však stěžovatel se mýlí, nevystihnuv správně významu a dosahu zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n. a vzájemného poměru jeho § 1 a § 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n. V té příčině

připomíná se toto: V Československé republice bylo upuštěno od toho, zříditi obdobný tribunál soudní, jakým byl dle základního státního zákona ze dne 21. prosince 1867 čís. 143 ř. zák. soud říšský. Bylo tedy potřebí přikázati záležitostem dosud do příslušnosti říšského soudu spadající úřadům jiným. To se stalo tím způsobem, že povolán byl a) nejvyšší soud správní rozhodovati o stížnostech dle článku 3 písm. b) a o kompetenčních konfliktech dle článku 2 písm. b) a c), — b) zvláštní senát rozhodovati o kompetenčních konfliktech dle článku 2 písm. a) základního zákona státního ze dne 21. prosince 1867, čís. 143 ř. zák. dorud říšskému soudu přikázaných (§ 2 čís. 4, 5, § 3 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n.); — c) zbývající agenda bývalého říšského soudu pak, totiž záležitosti v článku 3 písm. a) dotčeného základního zákona státního uvedené rozděleny byly mezi nejvyšší správní soud (§ 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n.) a řádné soudy (§ 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n.). Jde tu o rozhodování o nárocích (veřejnoprávních) proti celému státu nebo jako částem, pokud nároky takové — pro svou veřejnoprávní povahu — nemohou býti vyřizovány řádným pořadem práva. K tomu nutno připomenouti, že říšský soud opětovně pokládal se za oprávněna, rozhodovati o takovýchto veřejnoprávních nárocích i tehdy, když byly předmětem rozhodování v řízení správním, — kdežto správní soud důsledně hájil stanovisko, že v takovýchto záležitostech příslušnost říšského osoudu dána a tudíž jeho vlastní příslušnost podle § 3 písm. b) zákona ze dne 22. října 1875, čís. 36 ř. zák. z roku 1876 vyloučena jest jen tenkrát, když pro jejich vyřízení nestává zákonem předepsaného správního pořadu právního, čili když úřadům správním nepřisluší právo rozhodovací. Tato posléze uvedená podmínka v článku 3 písm. a) zákona ze dne 21. prosince 1867 čís. 143 ř. zák. výslovně sice stanovena nebyla, ale judikatura správního soudu (a také literatura) stále takto vykládala článek 3 písm. a) tohoto zákona. (Srov. rozhodnutí správního soudu v knížce Dra. Mahla-Schedla »Der Verwaltungsgerichtshof« (Manz) u § 3 b) zákona ze dne 22. října 1875 čís. 36 ř. zák. uvedená; Mischler-Ulbrich »Oesterreichisches Staatswörterbuch« článek »Rechtsschutz im öffentlichen Rechte. A. Das Reichsgericht IV.« a literaturu tam naznačenou). Bylo hlavně poukázáno k tomu, že měly soudu říšskému v článku 3 a) základního zákona státního ze dne 21. prosince 1867, čís. 143 ř. zák. přikázány býti takové záležitosti sporné, pro něž do té doby nebylo fora k tomu povoláno, t. j. ani řádných soudů ani úřadů správních, — tak že spadají v pravdě pod článek 3 a) jen ony sporné záležitosti, týkající se nároků veřejnoprávních, při kterých státní poklad, pokud se týče státní správa jej zastupující účastněncu jest jako strana, ve kterých tedy úřadové správní nevynášejí o nárocích žádného nálezu právní moci schopného, nýbrž jen v zastoupení fisku jako strana o nich se prohlašují. Jen rozhodování o těchto posléze naznačených nárocích pak přikázáno bylo zákonem ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. řádným soudům nastoupivším v tomto jediném směru na místo dosavadního soudu říšského (jak výslovně prohlášeno bylo také původcem zákona — srov. Právník 1919 str. 77); — rozhodování o veřejnoprávních nárocích proti celému státu nebo jeho částem, o nichž vynášejí nálezy úřady správní v předepsaném instančním pořadí, vyhrazeno bylo však nejvyššímu soudu správnímu. Názor stěžovatelem hájený, že k příslušnosti řádných soudů

ce smyslu zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. náležejí v e-š k e r é nároky veřejnoprávní, dokud o nich úřady správní konečně ještě nerozhodly, jest dle toho, co vyloženo, neudržitelný. Takovýto výklad § 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n. a § 1 zákona z téhož dne čís. 4 sb. z. a n. vedl by k důsledku nemožnému, že strany mohly by dle libovůle na zemský soud v Praze přenést příslušnost všech správních úřadů v celé oblasti Československé republiky, pokud úřady ty rozhodují o nárocích veřejnoprávních. Smysl § 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 sb. z. a n. jest tedy pouze ten, že nejvyšší soud správní rozhoduje též o veřejnoprávních nárocích proti státu nebo jednotlivým zemím tohoto státu, pokud pro vyřizování jich stává zákonně předepsaný správní pořad právní, ale t e p r v e t e h d y, rozhodly-li již o nárocích těchto v mezích své příslušnosti v instančním pořadí úřady správní a jde-li proto toliko o přezkoumání tohoto rozhodnutí. Veřejnoprávní nároky proti celému státu nebo jeho jednotlivým zemím, o kterých nejsou vůbec povclány rozhodovati úřady správní aniž tedy nejvyšší dvůr správní podle § 2 čís. 6 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n., pro které tudíž po zrušení soudu říšského nebylo by žádného fora, uplatňovati lze podle § 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. žalobou u řádných soudů. Ježto pak pro nárok žalobcem vymáhaný předepsáno jest — jak výše vyloženo — zvláštní řízení správní, úřady správní tedy povolány jsou rozhodovati o jeho nároku, nespadá nárok ten pod zákon ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n. a pořad práva jest vyložen.

Čís. 525.

Zákon o zajištění půdy drobným pachtýřům ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.

Požadovací právo nevztahuje se na pozemek, jehož používal pachtýř jako tenisového hřiště.

(Rczh. ze dne 26. května 1920, R I 316/20.)

Pachtýř domáhal se přiznání požadovacího práva ku pozemku, jehož používal jako tenisového hřiště. Soud první stolice přihlášku jeho zamítl, ježto tu není zákonných podmínek. Rekursní soud usnesení zrušil a nařídil prvému soudu, by předsevzal další šetření a pak ve věci znovu rozhodl, a to v podstatě z toho důvodu, že podmínky požadovacího nároku dlužno v každém případě zkoumati a zjistiti, zda podmínku ty zde jsou, čili nic.

Nejvyšší soud obnovil usnesení soudu první stolice .

D ů v o d y:

Dle vlastního tvrzení užívá pachtýř pozemkových částí, o něž jde, jako tenisového hřiště a nikoli jako zemědělského pozemku ve smyslu §§ 1 a 3 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. Není zde tedy vůbec zákonných podmínek pro pachtýřovu žádost za postoupení oněch pozem-